

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 233)

Sosyal Sigortalar Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu (1/422)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

6.7.1992

Sayı : B.02.0.KKG/101-369/05106

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 23.6.1992 tarihinde kararlaştırılan "Sosyal Sigortalar Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Komisyonlarda ve Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ederim.

Süleyman Demirel

Başbakan

GENEL GEREKÇE

506 sayılı Kanuna 3395 sayılı Kanunla eklenen ek 34 üncü maddesine, 3395 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 9.7.1987 tarihinden itibaren beş yıl geçtikten sonra üst gösterge tablosundan bağlanacak aylıkların göstergelerinin tespitinde, 9.7.1987 tarihi ile emeklilik talep tarihi arasında geçen süredeki çalışmalara ait prime esas kazançların ortalamasının dikkate alınması hükme bağlanmıştır. Ancak, gösterge tablosundan bağlanacak aylıklar bu uygulamanın dışında bırakılarak çifte standart getirildiği gibi, sistemin gereği olduğu halde, 506 sayılı Kanunun emeklilerin göstergelerinin tespitine ilişkin ek 21 inci maddesinde aynı doğrultuda bir düzenleme yapılmamıştır.

Diğer taraftan, emekli aylıklarının hesaplamasında nazara alınan ortalama yıllık kazancın hesaplanmasında, günümüze kadar uygulanmakta olan takvim yılı esasından vazgeçilerek, bir yıldan az sürelerin de hesaplamada dikkate alınması esasını benimsenmiştir.

Bunların sonucu olarak, sistemin bütünlüğü zedelenmiş ve aynı ücretle aynı sürelerde çalışmış iki sigortalının farklı tarihlerde emekli olmaları halinde, farklı miktarlarda aylık almaları sonucunu doğuran bir tablo ortaya çıkmıştır.

Örneğin, 1.1.1987 tarihinden itibaren prime esas kazancın üst sınırı üzerinden aralıksız prim ödeyerek, 1 Ocak 1992 - 9 Temmuz 1992 tarihleri arasında emekli olan sigortalıya 6250 gösterge üzerinden aylık bağlanırken, aynı durumdaki bir başka sigortalı 9.7.1992 - 31.12.1992 süresinde emekliliğini istediğinde 6400 gösterge üzerinden aylık bağlanması gerekecektir. 1.1.1993 tarihinden sonra emekli olunması halinde ise, emeklilik göstergesi her yıl bir miktar azalacaktır. Böylece, eşit hizmet ve eşit ücrete sahip sigortalılar arasında, emekli aylıkları yönünden adaletsiz bir durum ortaya çıkacaktır.

Yapılan yeni düzenlemede, mezkur maddenin uygulamaya gireceği 9.7.1992 tarihinden itibaren ortaya çıkacak adaletsizlikler giderilmekte, ek 21 inci maddeye de atf yapılarak sistemin işlerliği sağlanmakta, gösterge ve üst gösterge tabloları için getirilen çifte standart kaldırılmakta ve gelecek yıllarda emekli olacakların aylıklarının hesaplanmasında, tüm çalışma sürelerindeki kazançların ortalamasının alınması yerine, son 10 takvim yılındaki kazançların ortalamasının alınması esası benimsenerek sigortalılar lehinde yeni ve adil bir sistem sağlanmaktadır.

Ayrıca, tüm çalışma sürelerinin ortalamasından, son 10 yıllık kazanç ortalamasına geçişte de, kademeli bir geçiş süreci izlenerek 1998 ve daha sonraki yıllarda emekli olacakların 10 yıllık kazanç ortalamasının nazara alınması öngörülmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Madde ile; üst gösterge tablosundan bağlanacak aylıkların göstergelerinin tespitinde tüm çalışma sürülerindeki kazanç ortalamasının dikkate alınması yerine; 3395 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden önceki uygulamada olduğu gibi, takvim yılı esasına dönülmekte ve gerek gösterge, gerekse üst gösterge tablosundan bağlanacak aylıkların göstergelerinin tespitinde son 10 takvim yılının kazanç ortalamasının nazara alınması esası getirilmektedir.

Ayrıca, ek 21 inci maddeye atf yapılarak, gösterge tespit tablolarının düzenlenmesinde de bu esaslara paralellik sağlanmakta ve göstergelerin tespitinde tüm çalışma sürelerinin ortalamasının dikkate alınması sisteminden, son 10 yıllık kazanç ortalamasının esas alınması sisteme geçişte, aylıkların bağlanacağı yıla göre; 1993 yılında son 5 yıllık, 1994 yılında 6 yıllık, 1995 yılında 7 yıllık, 1996 yılında 8 yıllık, 1997 yılında 9 yıllık, 1998 ve daha sonraki yıllarda emekli olacakların ise son 10 yıllık kazançlarının ortalamasının esas alınması şeklinde, kademeli bir geçiş süreci öngörülmektedir.

Madde 2. — Bu Kanunun 9.7.1992 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmesi hükmü bağlanarak, ek 34 üncü maddenin aynı tarihte uygulamaya girecek hükmünün yürürlükten kaldırılması sağlanmaktadır.

Madde 3. — Yürütme maddesidir.

Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu
Esas No. : 1/422
Karar No. : 15

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca Komisyonumuza havale edilen "Sosyal Sigortalar Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 3.12.1992 tarihli 14 üncü birleşiminde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Mehmet Moğultay, Adalet ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, TÜRK-İŞ ve TİSK Temsilcilerinin katılımıyla inceleyip görüşülmüştür.

Sosyal Sigortalar Kurumunca bağlanan aylıklarda katsayı ve göstergeye dayalı bir sistem uygulanmakta, her yıl Bütçe Kanunu ve Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen devlet memurları maaş katsayısı, aylık bağlama işlemlerinde esas alınmakta, bu işlemlerde kullanılan gösterge tabloları ise Bakanlar Kurulunca tespit edilmektedir.

Emekliye hangi göstergeden aylık bağlanacağı, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun ek 21 inci maddesindeki esaslara uygun olarak her yılın başında kurum tarafından düzenlenen gösterge tespit tablolarından belirlenmektedir.

Gösterge tespit tabloları, son 5 takvim yılında prime tabi tutulabilen kazançların alt ve üst sınırları esas alınarak düzenlenmekte ve bir yıl geçerli olmaktadır.

Ayrıca, emekliye hangi göstergeden aylık bağlanabileceği emeklilikten önceki son 5 takvim yılında ödedikleri primlere göre belirlenmektedir. Gerek gösterge tespit tablolarının hesaplanmasında, gerekse siortalının emeklilik göstergesinin bulunmasında, son 5 takvim yılındaki veriler esas alınmakta, son 5 takvim yılında üst sınırdan prim ödeyen sigortalıların en yüksek göstergeden aylık almalarını sağlayan bir sistem uygulanmaktadır.

1987 yılında çıkartılan 3395 sayılı Kanunla aylık bağlama sisteminde yapılan değişikliklerle; ilk defa 9 Temmuz 1987 tarihinden sonra işe girenlerin emekli aylığının hesabında tüm çalışma sürelerinde ödenen primlerin, 9 Temmuz 1980 tarihinden sonra üst gösterge tablosundan emekli olacakların aylıklarının hesaplanmasında ise, bu tarihten sonraki çalışma sürelerinde ödenen primlerin dikkate alınması esas getirilmiştir. Gösterge tespit tablolarının düzenlenmesine yönelik ek 21 inci maddedeki 5 yıllık süre aynı doğrultuda değiştirilmediğinden, kurumun aylık hesaplama sistemi adil olmayan sonuçlar vermeye başlamıştır.

Tasarı ile Sosyal Sigortalar Kurumunun bu şekilde bozulan aylık hesaplama sistemi düzeltilmekte, çalışma süresi ve ödediği primler birbirine eşit olan sigortalılar arasında emekli aylıkları bakımından doğacak eşitsizlikleri kaldırmaktadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Mehmet Moğultay; tasarı ile sigortalıların çalışma hayatındaki işsizlik sürelerinin emekli aylıkları üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla, emeklilik göstergesinin tespitinde tüm çalışma süreleri yerine, son 10 takvim yılında ödenen primlerin esas alınması öngörülerek daha adil bir sistem getirildiğini, aynı zamanda kazanılmış hakların korunması için, 10 takvim yılı uygulamasına kademeli bir geçiş sürecinden sonra ve 1998 yılında geçileceği, Kanunun 9.7.1992 tarihinden geçerli olarak yürürlüğe girmesi hükme bağlanarak, bu tarihten itibaren fiilen uygulamaya girmesi gereken ek 34 üncü maddesinin getirdiği olumsuzlukların uygulamaya konulmadan yürürlükten kaldırılacağını açıklamıştır.

Tasarı genelinde tartışılmış, Komisyonumuzca benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Tasarının birinci maddesi ile değiştirilen Ek madde 34 üncü maddesinin birinci ve son fıkrasında sehven üst gösterge yazılacağına sadece gösterge yazıldığını, bu yanlışlığın düzeltilmesi gerektiğini belirtmiştir. Komisyon Başkanlığına verilen redaksiyon yetkisine dayalı olarak madde yeniden düzenlenmiş, tasarının diğer maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere Başkanlık Makamına saygı ile arz olunur.

Başkan
Ahmet Küçükkel
Elazığ
Sözcü
İsmet Attila
Afyon
Üye
H. İbrahim Özsoy
Afyon
Üye
A. Kemal Başaran
Trabzon
(İmzada bulunamadı)
Üye
Y. Fevzi Arıcı
İçel
Üye.
M. Kazım Dinç
Kocaeli
Üye
Güler İleri
Tokat

Başkanvekili
Ali Uyar
Hatay
Kâtip
Süleyman Hatinoğlu
Artvin
Üye
M. Salim Ensarioğlu
Diyarbakır
(İmzada bulunamadı)
Üye
Mustafa Zeydan
Hakkari
Üye
Emin Kul
İstanbul
(Muhalefet şerhim var)
Üye
Muzaffer Arıkan
Mardin
Üye
İbrahim Arısoy
Niğde

Üye
A. Fevzi İnceöz
Tokat

MUHALEFET ŞERHİ

Şekil Bakımından :

Komisyonumuzda tarafımdan verilmiş 506 sayılı Kanunun ek 34 üncü maddesinin tadili ile Kanun teklifi bulunduğu halde birleştirme işlemi yapılmamıştır.

Esas Bakımından :

1. T.C. emekli Sandığı Yasası ve Bağ-Kur yasasındaki emekli aylığına hak kazanılması koşullarına eşit veya yaklaşık bir düzenleme Hükümet tasarısında söz konusu değildir. Örneğin 5434 sayılı Yasada iştirakçinin ulaştığı kademedен son bir ay kesinti yapılması, Bağ-Kur yasasından son bir yılın prim ödemesi emeklilik aylığının son kademedен bağlanması için yeterli görülmektedir.

Oysaki tasarı SSK iştirakçisi sigortalılar için bu süreyi son on takvim yılı gibi adaletsiz bir kurala bağlamaktadır. Bu sürenin eşitsizlik ve adaletsizlik yaratması, aylık ve gelir bağlamada düşüklük doğurması,

2. 506 sayılı Kanunun ek 34 üncü maddesi 9.7.1987 tarihinden itibaren prim veya kesenek ödemek suretiyle sigortayla ilgilendirilen iştirakçilere ve emekliliğine 5 yıldan fazla süre bulunan iştirakçilere bağlanacak yaşlılık ve malullük aylıkları ile bunların hak sahiplerine bağlanacak ölüm aylıklarının hesabına alınacak esas göstergenin nasıl hesaplanacağını düzenlemekte idi.

Bu düzenlemeden doğan sakıncalar ve adaletsizlikler ortadan kaldırılmak istenirken 506 sayılı Kanunun 61 inci maddesi ile 9.7.1987 tarihinden önceki iştirakçiler için kazanılmış hak olan aylık ve gelir bağlamada iştirakçilerin ortalama yıllık kazançlarının son beş takvim yılı esas alınarak hesaplanması kuralı 61 inci maddede herhangi bir değişiklik söz konusu olmasına rağmen tasarının bu hali ile kanunlaşması durumunda tartışmalı kalacağı ve hatta ortadan kalkacağı, bu nedenle T.C. Emekli Sandığı ve Bağ-Kur iştirakçileri ile olan açık eşitsizliğe rağmen 61 inci madde ile kazanılmış bu hakların dahi ortadan kaldırılması,

3. Düzenlenmenin en azından kazanılmış hakların muhafazasına ve devamına yönelik olması gereğinin kaçınılmazlığı ve ancak emekliliklerine 5 yıldan fazla süresi kalanlar için yapılması zorunlu düzenlemede 9.7.1987 tarihinden sonra yaşlılık, malullük ve ölüm sigortaları primi ödenmiş takvim yıllarının prim hesabına esas tutulan kazanç tutarlarına göre bulunacak ortalama yıllık kazançları 7 takvim yılından çok olmamak üzere tespiti gerektiği,

Özet nedenleri ile düzenlemeye bu noktalardan muhalifim.

Emin Kul
İstanbul

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Sosyal Sigortalar Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 17.7.1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa 20.6.1987 tarihli ve 3395 sayılı Kanun ile eklenen ek 34 üncü madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ek Madde 34. — Malullük, yaşlılık ve ölüm aylıklarının hesabına esas alınacak göstergesi, sigortalının işten ayrıldığı veya öldüğü tarihten önceki malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş son on takvim yılının prim hesabına esas tutulan kazanç tutarlarına göre bulunacak ortalama yıllık kazanç esas alınarak tespit edilir.

Şu kadar ki, yukarıdaki fıkrada belirtilen on takvim yılı;

- a) 1994 yılında aylık bağlanması için tahsis talebinde bulunanlar ile ölenlerin hak sahiplerine bağlanacak aylıkların hesabında altı,
 - b) 1995 yılında aylık bağlanması için tahsis talebinde bulunanlar ile ölenlerin hak sahiplerine bağlanacak aylıkların hesabında yedi,
 - c) 1996 yılında aylık bağlanması için tahsis talebinde bulunanlar ile ölenlerin hak sahiplerine bağlanacak aylıkların hesabında sekiz,
 - d) 1997 yılında aylık bağlanması için tahsis talebinde bulunanlar ile ölenlerin hak sahiplerine bağlanacak aylıkların hesabında dokuz,
- takvim yılı olarak nazara alınır.

Yukarıda belirtilen takvim yıllarından daha az sürede prim ödemiş sigortalılar için ortalama yıllık kazanç, prim ödediği takvim yılları esas alınmak suretiyle hesaplanır.

Türkiye Taş Kömürü Kurumunda çalışan münavebeli (gruplu) sigortalılar için, yıllık kazancın iki katı alındıktan sonra yukarıdaki fıkralara göre ortalama yıllık kazanç hesap edilir. Ancak, ortalama yıllık kazancın hesabında esas alınan yılların her birinde 180 günden fazla münavebeli çalışmalara ait kazanç tutarları nazara alınmaz.

Malullük, yaşlılık ve ölüm aylığı bağlamaya esas ortalama yıllık kazançları bu maddeye göre hesaplananlar için, ek 21 inci maddeye göre düzenlenecek gösterge tespit tablolarında, son beş takvim yılı yerine sigortalının tahsis talep veya ölüm yılına göre bu maddede belirtilen takvim yılları esas alınır.”

SAĞLIK VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Sosyal Sigortalar Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 17.7.1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa 20.6.1987 tarihli ve 3395 sayılı Kanun ile eklenen ek 34 üncü madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ek Madde 34. — Malullük, yaşlılık ve ölüm aylıklarının hesabına esas alınacak üst gösterge, sigortalının işten ayrıldığı veya öldüğü tarihten önceki malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş son on takvim yılının prim hesabına esas tutulan kazanç tutarlarına göre bulunacak ortalama yıllık kazanç esas alınarak tespit edilir.

Şu kadar ki, yukarıdaki fıkradaki belirtilen on takvim yılı;

- a) 1994 yılında aylık bağlanması için tahsis talebinde bulunanlar ile ölenlerin hak sahiplerine bağlanacak aylıkların hesabında altı,
 - b) 1995 yılında aylık bağlanması için tahsis talebinde bulunanlar ile ölenlerin hak sahiplerine bağlanacak aylıkların hesabında yedi,
 - c) 1996 yılında aylık bağlanması için tahsis talebinde bulunanlar ile ölenlerin hak sahiplerine bağlanacak aylıkların hesabında sekiz,
 - d) 1997 yılında aylık bağlanması için tahsis talebinde bulunanlar ile ölenlerin hak sahiplerine bağlanacak aylıkların hesabında dokuz,
- takvim yılı olarak nazara alınır.

Yukarıda belirtilen takvim yıllarından daha az sürede prim ödemiş sigortalılar için ortalama yıllık kazanç, prim ödediği takvim yılları esas alınmak suretiyle hesaplanır.

Türkiye Taş Kömürü Kurumunda çalışan münavebeli (gruplu) sigortalılar için, yıllık kazancın iki katı alındıktan sonra yukarıdaki fıkralara göre ortalama yıllık kazanç hesap edilir. Ancak, ortalama yıllık kazancın hesabında esas alınan yılların her birinde 180 günden fazla münavebeli çalışmalara ait kazanç tutarları nazara alınmaz.

Malullük, yaşlılık ve ölüm aylığı bağlamaya esas ortalama yıllık kazançları bu maddeye göre hesaplananlar için, ek 21 inci maddeye göre düzenlenecek üst gösterge tespit tablolarında, son beş yılı yerine sigortalının tahsis talep veya ölüm yılına göre bu maddede belirtilen takvim yılları esas alınır.”

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 2. — Bu Kanun 9.7.1992 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

S. Demirel

Başbakan

Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.

Prof. E. İnönü

Devlet Bakanı V.

Ş. Ercan

Devlet Bakanı

İ. Téz

Devlet Bakanı

Prof. T. Akyol

Devlet Bakanı

O. Kilercioğlu

Devlet Bakanı

Ö. Barutçu

Devlet Bakanı V.

İ. Téz

Devlet Bakanı

M. Batallı

Millî Savunma Bakanı V.

G. Ergenekon

Dışişleri Bakanı

H. Çetin

Millî Eğitim Bakanı

K. Toptan

Sağlık Bakanı V.

V. Tanır

Tarım ve Köyşleri Bakanı V.

A. Gönen

Sanayi ve Ticaret Bakanı

M. T. Köse

Kültür Bakanı

D. F. Sağlar

Orman Bakanı

V. Tanır

Devlet Bakanı

C. Çağlar

Devlet Bakanı

E. Ceyhan

Devlet Bakanı

A. Gönen

Devlet Bakanı

G. Ergenekon

Devlet Bakanı

M. Kahraman

Devlet Bakanı

M. A. Yılmaz

Devlet Bakanı

Ş. Ercan

Adalet Bakanı

M. S. Oktay

İçişleri Bakanı

İ. Sezgin

Maliye ve Gümrük Bakanı

S. Oral

Bayındırlık ve İskân Bakanı V.

M. Kahraman

Ulaştırma Bakanı

Y. Töpcü

Çalışma ve Sos. Güvenlik Bakanı

M. Moğultay

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

E. Faralyah

Turizm Bakanı

Prof. A. Ateş

Çevre Bakanı

B. D. Akyürek

(Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

